

Roman Avramenko, PhD Student

*National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-398-9-50>

FORMATION AND DEVELOPMENT OF MARKETING AT THE PUMPKIN SEEDS MARKET

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК МАРКЕТИНГУ НА РИНКУ НАСІННЯ ГАРБУЗА

Вирощування гарбузів широко розповсюджене в Україні завдяки своїй невибагливості до обробки ґрунту та значній кормовій і харчовій важливості.

Варто відмітити, що гарбузи переважно вирощуються в господарствах населення. На промислові господарства припадає лише 2% вирощених в Україні гарбузів (табл. 1).

Таблиця 1

Виробництво гарбузів столових в Україні за основними групами товаровиробників

	2015 р.	2016 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Площа, тис. га					
Усі категорії господарств	25,9	28,3	29,2	30,6	29,8
У т.ч. с.-г. підприємства	0,7	0,5	0,4	0,5	0,3
Господарства населення	25,2	27,8	28,8	30,1	29,5
Валовий збір, тис. ц					
Усі категорії господарств	5650,6	6137,5	6926,4	7129,7	6495,9
У т.ч. с.-г. підприємства	81,1	68,5	110,6	127,2	99,7
Господарства населення	5569,5	6069,0	6815,8	7002,5	6396,2
Урожайність, ц з 1 га					
Усі категорії господарств	218,0	216,1	234,8	232,6	217,6
У т.ч. с.-г. підприємства	123,3	111,4	192,7	194,9	181,5
Господарства населення	220,5	218,4	235,6	233,4	218,3

Джерело: [1; 2]

Як свою нішу, цю культуру, віднайшли для себе господарства населення – їх частка у посівній площі під цією культурою з 97% зроста до 98,5% і збільшилась у абсолютному відношенні на 4,3 тис. га. Валовий збір мав чітко виражену тенденцію до зростання до 2019 року, а у 2020 році мало місце зменшення обсягів виробництва на 9%, у значній мірі через зниження урожайності (на 7%). Фактично агробізнесом із вирощування гарбузів на насіння переважно займаються в господарствах населення ще й тому, що тут основну їх частину – м'якуш – використовують також для годівлі тварин. Однак за останні роки гарбузами зацікавилися також окремі фермерські господарства і дещо більші сільськогосподарські підприємства, які почали використовувати відповідні високопродуктивні спеціалізовані сорти цієї культури.

Найбільше гарбузів висівають у Київській та Полтавській областях, де кліматичні умови особливо сприятливі для цієї культури (рис. 1).

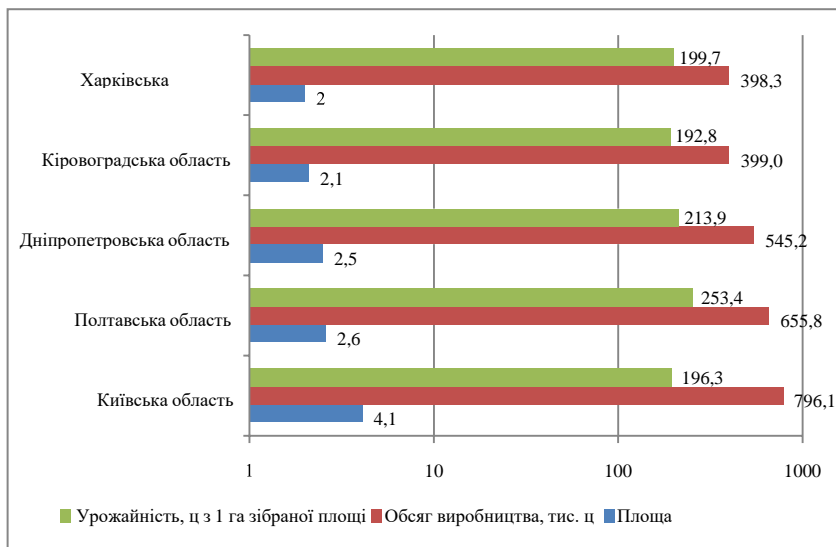

Рис. 1. Топ-5 областей України за вирощуванням гарбузів у всіх категоріях господарств, 2020 р.

Джерело: [3]

Через недостатню кількість підприємств з переробки сировини та необхідність ручної праці в процесі вирощування, наразі практично все насіння йде на експорт. Практично всі домогосподарства й фермери

продають вирощене насіння перекупникам, бо малому виробникові важко вийти на прямий збут на гарбузовому ринку, тим більше – закордоном.

Основними країнами-імпортерами українських гарбузів є: Великобританія (62% експортної виручки), Румунія (19%) та Молдова (4%). Експорт насіння гарбузів голонасінних практично здійснюється в Австрію (понад 90%).

Параметральна характеристика виробників гарбузів в Україні представлена на табл. 2.

Таблиця 2

Виробничі показники підприємств-виробників гарбузових, 2020 р.

Групи	Кількість підприємств	Середній розмір, га	Площа, га	Обсяги виробництва, т	Урожайність, т/га
менше 0,1 га	11	0,03	0,61	28,1	46,1
від 0,1 до 0,5 га	8	0,25	2,54	37,4	14,7
більше 0,5 га	11	3,69	55,4	1343	24,2

Джерело: [4]

Реалізація гарбузів столових наведена в табл. 3.

Таблиця 3

Динаміка обсягів продаж гарбузів столових сільськогосподарськими підприємствами, 2016–2020 рр.

Показник	2016 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2010 р. в % до 2016 р.
Реалізовано, тис. т	404,0	727,4	481,3	402,3	99,6
Середня ціна реалізації за 1 т, грн	369,7	652,3	413,1	338,6	91,6

Джерело: [5]

Необхідно відмітити, що нині попит на голонасінне насіння гарбуза на порядок вище, оскільки воно містить більше корисних речовин. Такі гарбузи з насінням без шкаралупи були випадково виведені 100 років тому в Австрії. Це рецесивна ознака, тому поля повинні бути ізольовані від посівів зі звичайними гарбузами. “Голе” насіння покрите тонкою зеленою оболонкою, саме в ній і міститься цілющий кукурбутін або кукурбутацін, що застосовується в медицині.

Насіння без шкаралупи – це дуже вузький сектор. Весь світовий ринок складає усього 170 тис. т, з них половина робиться в Китаї.

Як приклад наведемо розрахунок витрат на вирощування і ефективність такої нішевої овочевої культури як столовий гарбуз (табл. 4).

Таблиця 4

Розрахунок витрат та економічної ефективності вирощування гарбуза столового та голонасінного

Стаття витрат	Звичайний гарбуз	Голонасінний гарбуз
Посівний матеріал, кг	\$7/кг	€19,5 – звичайні
Витрати на 1 га (за норми посіву 4/5 кг/га)	\$28–35	€78–90
Вихід насіння з 1 га	0,3–1,5 т	1–1,5 т
Витрати на посів, добрива та культивування, на 1 га	€400–450	€400–450
Витрати на механічний збір і сушку за наявності власної техніки	€300 на 1 т	€650 на 1 т
Закупівельна ціна насіння, т	\$1000	€2000–2500 (з логістикою)
Прибуток з 1 т	€300–400 т за умови використання вітчизняного обладнання	€500–800 т/га за наявності власного закордонного обладнання

Джерело: [6]

Результати розрахунків (табл. 4) свідчать, що за однакових обсягів витрат з розрахунку на 1 га на посів, внесення добрив і культивування, вихід прибутку у голонасінного гарбуза є набагато вищий, ніж у звичайного. При тому, що й урожайність (вихід насіння) є також вища у насінневого виду гарбузів.

На сьогоднішній день Україна вже має певний досвід успішного постачання цієї продукції на європейські ринки, наприклад, у Великобританію. Компанія «Грін Тім» (Херсонська область) вже протягом трьох років експортує гарбузи у цьому напрямку, тобто можна казати про системний експорт. Але варто врахувати, що на ринку ЄС особливим попитом користуються гарбузи преміум-сегменту, у яких вага плоду не є більша 1 кг, як, наприклад, сорту Butternut squash мускатний гарбуз [2].

Література:

1. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 18.12.2021).

2. Сільське господарство України за 2021 рік: Стат.збірник. *Державна служба статистики України*: веб-сайт. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/09/zb_sg_20.pdf

3. Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур за їх видами та по регіонах у 2020 році. *Державна служба статистики України*: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.06.2021).

4. Лебідь Л. Втратити інвестиції або заробити: чому органічних овочів стало менше. *AgroPortal*: веб-сайт. URL: <https://agroportal.ua/ua/publishing/analitika/lishitsya-investitsii-ili-zarabotat-pochemuorganicheskikh-ovoshchei-stalo-menshe/> (дата звернення: 06.06.2021).

5. Реалізація продукції сільського господарства підприємствами та господарствами населення у 2020 році: стат. бюлетень. *Державна служба статистики України*: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 22.06.2021).

6. Овчаренко М. Вигідний бізнес: вирощування олійного гарбуза окупується за рік. *Промисловий портал*: веб-сайт. URL: <https://uprom.info/news/agro/vigidniy-biznes-viroshhuvannya-oliynogo-garbuza-okupovuyetsya-za-rik/> (дата звернення: 11.09.2020).